

МИРОСЛАВ МИКОЛАЙОВИЧ БЕРЕЖНИЦЬКИЙ (до дня народження)

2 червня минув день народження визначного галицького професора-інтерніста та яскравого представника Прикарпатської школи внутрішньої медицини Мирослава Миколайовича Бережницького. Його вагомий науковий спадок фундатора вчення про адаптаціогенез синдрому легеневого серця є актуальним і натеper, засновані та очолювані ним лікувальні, освітні, громадсько-самоврядні фахові структури є затребуваними в сьогоденні та засвідчують свою результативність. Його ім'я носять заснована ним в Івано-Франківському національному медичному університеті в 1984 році кафедра внутрішньої медицини (з 2020 року — кафедра фармакології та внутрішньої медицини № 3 імені професора М.М. Бережницького) та науково-практичний часопис «Терапевтика». Готується до друку присвячена звитязі Вчителя монографія.

Професор М.М. Бережницький — визначна постать української медицини другої половини ХХ століття. Провидіння дарувало сину бойківського краю звитязну долю, але його життєвий шлях був сповнений випробувань. Мирослав Миколайович в «Автобіографії» особової справи лаконічно виклав події непростого життєвого шляху уродженця Галичини 1930-1950-х років. Не можуть не викликати щирого захоплення та поваги харизма й самовідданість юнака із багатодітної робітничої родини (шість братів і чотири сестри) в його жагучому бажанні здобуття знань. Відповідь на питання щодо непохитної волі до поступу — у родинній традиції Бережницьких та унікальності історико-етнографічного середовища благодатного Прикарпатського краю.

DOI: 10.31793/2709-7404.2021.2-2.5

© М.І. Дземан

Надійшла до редакції 10.06.2021

Адреса для листування
(Correspondence): Івано-Франківський
національний медичний університет,
вул. Галицька, 2, м. Івано-Франківськ,
76018, Україна. E-mail: zdovado@ukr.net

Бунтівний дідусь Мирослава Миколайовича по матері — калуській панночці Михайлині — Іван Дмитренко був вихідцем із Полтавщини. Але свою долю він знайшов у Королівстві Галичина та Володимирія Австро-Угорської імперії. Родина Дмитренків дала своїй доньці прадавнє слов'янське ймення, взірцево її виховала та належно підготувала до сімейного життя. Батько Мирослава Миколайовича — Микола Олексійович Бережницький був вихідцем із прадавнього бойківського роду та уродженцем селища Бережниця, що біля Калуша. Від назви цього населеного пункту походить родове прізвище багатьох його уродженців, як, зрештою, і колишніх власників — шляхтичів Бережницьких. Феноменально значуще, що на початку ХХ сторіччя в цьому бойківському селі кожен третій мешканець — це український шляхтич, який за зятятий опір полонізації був понижений окупаційною владою до становища звичайного галицького селянина-трударя. Весь рід галицької шляхти в селищі Бережниця належав до знаного герба Драго-Сас.

Безпосереднє становлення особистої творчої лабораторії професора-інтерніста М.М. Бережницького творилось у самотньому історико-етнографічному середовищі міста-перлини Прикарпаття в межиріччі Бистриць. Тут потрібно зауважити й на те, що дійсність Станіслава-Івано-Франківська протягом сторіч велась за обставин своєрідної соціомембрани, губки-акумулятора та колектора традицій Заходу та Сходу. Це стосується як набуття та спадкоємності пізнань лікувальної справи, так і становлення медичної галузі згідно із сучасними уявленнями.

Історичну генезу медичних пізнань бойків потрібно визначати за найскромнішими визначеннями від часів становлення й розквіту Карпатської Горватії (Великої/Білої Хорватії) в V-X сторіччях. Відповідно, традиції лікувальної справи на Прикарпатті мають тисячолітню спадкоємність і творились у контексті всієї надскладної сукупності історичної дійсності становлення праукраїнського етносу (конкретно в реаліях субетносів білих хорватів, бойків, гуцулів, лемків, русинів тощо). Також потрібно розуміти те, що праукраїнський етнос тисячоліттями формувався на перехресті головних шляхів між Європою та Азією. Зрештою, за надскладних історичних передумов, офіційне становлення на Прикарпатті медичної галузі починається аж наприкінці XVIII сторіччя. Так, у Галицькій Русі (назва нав'язана політичною кон'юктурою), яка після першого поділу Польщі ввійшла до імперської

Австрії як Королівство Галичина, імператриця Марія Терезія декретом від 22 грудня 1772 року започаткувала систему медичної служби та медичної освіти. Декрет було видано на тлі певної лібералізації, що мала місце в Королівстві Галичини та Володимирії з Великим князівством Краківським і князівствами Освенцима і Затору (1772-1918), як провінції Австрійської монархії (від 1867 р. — Австро-Угорщина). Цікаво, що великою мірою ця адміністративно виділена частина імперії відповідала території Карпатської Горватії-Русі (Великої Хорватії) VII-X сторіч. При цьому зазначимо те, що всі здійснені в межах цісарського декрету організаційні заходи потрібно розглядати суто в контексті провадженої вихованцями Лейденської медичної школи в Австрійській імперії реформи медичної галузі. Система медичної служби та освіти на західноукраїнських землях творилась безпосередньо на засадах, розроблених лейбмедиком імператриці, професором Віденського університету Герардом ван Світенном. Крайовим протомедиком Галичини й професором було призначено вихованця Віденського університету доктора медицини Андрея Крупинського.

В Івано-Франківську лікувальна справа, згідно із сучасними уявленнями, нараховує понад три століття. Історичні документи свідчать про те, що невдовзі після заснування міста в структурі тутешньої єзуїтської школи вже в 1721 році була аптека. Першим стаціонарним лікувальним закладом Станіслава на межі XIX сторіччя став військовий шпиталь. І тільки в 1842 році в Станіславі на Цісарському шляху (тепер — вулиця Мазепи) у новозбудованій триповерховій кам'яниці було відкрито вже й загальноміську лікарню. Цьому медичному закладу було присвоєно ім'я лікарні австрійського ерцгерцога, намісника Галичини Фердинанда д'Есте, онука імператриці Марії-Терезії. Споруда цього цивільного шпиталю дійшла до наших часів. Тепер це головний корпус центральної міської клінічної лікарні на Мазепи, 114. Загалом упродовж усіх часів до псевдоунійно-псевдосоюзного включення різних політично-державних формувань, а насправді — періодів цинічної окупації галицьких теренів Річчю Посполитою, Австро-Угорщиною, Третім рейхом та Країною Рад — чужа влада, м'яко кажучи, неохоче йшла на заснування освітніх і наукових закладів на Прикарпатті. Тож у Станіславі тільки за другого радянського періоду 6 жовтня 1945 року було засновано медичний вуз.

Усі перші очільники кафедр внутрішньої медицини в Станіславському державному

медичному інституті — професори Андрій Дмитрович Аденський-Пінчук, Мойсей Лазарович Авіосор і Борін Яків Вольфович — були безпосередніми вихованцями Київської школи внутрішньої медицини, очолюваної на той час академіком М.Д. Стражеском. Саме вони академічно та суто на рівні людського фактора й забезпечили чин спадкоємності Прикарпатської школи терапевтів традиціям Київської школи внутрішньої медицини. І аналіз «Особової справи» М.М. Бережницького однозначно засвідчує, що класичний клінічний вишкіл він пройшов безпосередньо на кафедрі факультетської терапії Станіславського державного медичного інституту та як науковець-дослідник сформувався під впливом її завідувача, вихованця Київської школи внутрішньої медицини професора Мойсея Лазаровича Авіосора. Саме із кафедрою факультетської терапії, здебільшого періоду її очільництва професором М.Л. Авіосором, пов'язані роки його самовідданої праці, вишколу інтерніста й плідного наукового пошуку. Вчення галицького професора-інтерніста М.М. Бережницького про адаптаціогенез синдрому хронічного легеневого серця є безпосереднім продовженням клініко-експериментальних

Мойсей Лазарович Авіосор

досліджень хронічної недостатності кровообігу Київської школи внутрішньої медицини. У контексті наукової спадкоємності це засвідчує наступність у Прикарпатській школі внутрішньої медицини традицій одного із найяскравіших українських наукових клінічних осередків, добре знаного як Київська школа терапевтів. І на сьогодні сформована Мирославом Миколайовичем концепція адаптивної перебудови коронарного кровотоку та капілярно-трофічної недостатності при синдромі легеневого серця є особливо актуальною щодо визначення подальших напрямків підвищення ефективності його комплексного лікування. У продовження започаткованих Вчителем досліджень у 2014 році вихованцем ІФНМУ В.Н. Середюком захищена докторська дисертація «Хронічне легеневе серце в поєднанні з артеріальною гіпертензією: клініко-патогенетичні особливості та диференційовані підходи до медикаментозної терапії», безпосередньо спрямована на вирішення цієї надпроблеми.

Тисячі студентів та інтернів пройшли класичний клінічний вишкіл на базі очолюваних професором М.М. Бережницьким терапевтичних відділень і кафедр внутрішньої медицини. Сьогодні підготовлені за його керівництва інтерністи гідно трудяться на ниві охорони здоров'я, а заснована Вчителем наукова школа внутрішньої медицини є визнаною та популярною. Його учні професори М.А. Орінчак, С.Я. Орнат, Н.Г. Вірстюк, Д.П. Александрук, а також доценти А.Г. Сьоміна, Н.Р. Артеменко, І.О. Якубська, М.І. Дзєман, к.м.н. О.С. Макачук, Д.Н. Гринечко, Г.М. Струтинський, заслужений лікар України Я.І. Юрак є шанованими педагогами-науковцями та знаними фахівцями внутрішньої медицини. У цьому номері часопису маємо приємну нагоду подати віртуозний нарис про клінічне мистецтво Вчителя його соратника та побратима лауреата Ордена Святого Пантелеймона, заслуженого діяча науки і техніки України, ESC Professional Member, HFA Gold Member EHRA Gold Member, ACVC Silver Member, доктора медичних наук, професора Нестора Миколайовича Середюка.

*Дзєман М.І.,
заступник головного редактора*